

Avrupalı mıyız?

Sina AKŞİN*

1987’de Özal hükümetinin tam üyelik başvurusuyla birlikte Avrupa “rüyalarımıza girdi”, bir tutku oldu. AB’ye tam üye olacaktık ve her şey “düzelecekti”. Herkesler iş bulacaktı, isteyen Avrupa’da, isteyen Türkiye’de oturacak, refaha kavuşacaktık. Gençler uygun eşler bulup mutlu olacaklardı. Herkes bir anda uygarlaşacaktı. Gişelerde sıraya uyulacak, yerlere tükürülmeyecekti. Demokrasi tıkır tıkır işleyecekti, vb... Bu, tam bir yeryüzü cenneti tasavvuruydu. Artık siyaset AB hesaplarına göre yapılıyor, Türkiye’yi AB üyeliğine biraz daha yaklaştırdıklarını düşünen, ileri süren devlet adamları seçim kazanacaklarına inanıyorlar, ona göre seçim kampanyası yürütüyorlardı.

Peki, nedir bu Avrupa? Aynı önemde ikinci soru; Biz Avrupalı mıyız? Ya da ne kadar Avrupalıyız?

İşte Avrupa

Avrupa bana göre temel üç öğeden oluşuyor ve bu üç öge eşit önemdedir. 1) İktisadi gelişmişlik, yani yüzyıllardır dünyayı sömürmenin sonucu muazzam bir sermaye birikimi, ileri sanayi ve tarım, düzenli, kurallara uygun işleyen bir ekonomi. 2) Eğitsel ve kültürel gelişmişlik, yani bütün halkın uzun süreli ve iyi bir eğitim görmesi, nitelikli bilim kurumları ve bilim insanları, nitelikli sanat kurumları ve sanatçılar, eğitim, bilim ve sanatın aydınlanma felsefesine dayalı olması. 3) Hıristiyanlık. Avrupa’da pek çok insan kiliseye gitmez, dinsizdir, hatta tanrıtanımsızdır. Ama bunlar

* Prof. Dr. A.Ü SBF. (Bu yazı 29 Ekim 2004 tarihli Radikal gazetesinde yayınlanmıştır.)

dahi Hıristiyan bir kültürle, Hıristiyan bir ortamda yetişmişlerdir ve bu tabir caizse, “kültürel Hıristiyanlardır”. Kuşkusuz, Yahudiler de vardır, fakat bilindiği gibi, Hıristiyanlık Yahudiliğin bir mezhebi olarak doğmuştur. Tevrat, Hıristiyanların Kutsal Kitap’ının ayrılmaz ve çok önemli bir parçasıdır. Hıristiyanlıkla Yahudiliğin ilişkilerinin çok kanlı bir geçmişi vardır, ama eninde sonunda, yine de bu bir anlamda bir “kardeş kavgası” sayılabilir. Oysa onların gözünde İslamiyet, kutsallığı olmayan, “alakasız” bir dindir.

Evet, işte Avrupa bu. Peki, biz ne kadar Avrupalıyız? Hemen belirteyim, bence fiziksel coğrafya bakımından Türkiye, başka deyişle, Anadolu ve Doğu Trakya, Avrupa’nın bir parçasıdır. Çünkü çöl ülkeleri olan Ortadoğu ülkeleri, yani İran ve Arap ülkelerinin tersine, Türkiye’de hiç çöl yoktur. Herhalde, son dönemlerde İstanbul’u iki kıtanın birleştiği yer olarak tanımanın (turistik!) hevesiyle, yüzyıllarca kullandığımız “Rumeli yakası” deyimini yerine “Avrupa yakası” dememiz bir çeşit kendi kalemize gol atmak oluyor. Sonra da dönüp “mızıkçılık” yapıyoruz. “Anadolu yakası”na, “Asya yakası” demeyip eski adını muhafaza ediyor ve “Anadolu yakası” demeye devam ediyoruz.

Fiziken Avrupalı

Bana göre, fiziksel coğrafya açısından Türkiye, Avrupa’da sayılmalıdır ama Avrupa’yı Avrupa yapan yukarıda sıraladığım öğeler bakımından yaya kalıyoruz.

İktisadi gelişmişlik söz konusu değildir. Belirli bir sınai gelişmeden söz edebiliriz ama bütün ülkeye ve topluma yayılmış bir sanayileşme yoktur. Türkiye’de adam başına gelir, bugün 2.232 avrodur (euro). Almanya’da 10.800 avro, yani yaklaşık olarak bizim beş katımız. Ayrıca gelir dağılımı çok dengesizdir. Zenginler çok zengin, yoksullar çok yoksuldur ve sayıları pek fazladır. Kayıt dışı ekonomi, vergi kaçakçılığı, kara para yaygındır. Çok yakın bir geçmişte “banka hortumlamak” sıradan bir iş haline gelmişti. On yıllarca azgın bir enflasyon içinde yaşatıldık, azalmış olsa da hala sürüyor. Kırsal kesim, yani tarım, belli bir makineleşmeye karşın, geri. Hayvancılık iyice geriledi. IMF’nin ve benzeri “uluslararası” kuruluşların buyruklarıyla birçok çiftçimizin yaşamları zindan edildi.

Bazı iyi üniversitelerimiz, iyi bilim insanlarımız, iyi sanatçılarımız olmakla birlikte, ilk ve ortaöğretimin, kültür hayatımızın durumu bir sefalet manzarasıdır. Ancak 1997’de ordunun zoruyla sekiz yıllık zorunlu eğitime geçilmiş olması, 50-60-70 mevcutlu sınıflar, kütüphanesiz, kültür ve spor olanaklarından yoksun okullar, öğretmenliğin ikinci sınıf meslek olması, imam hatip gereksiniminin çok ötesinde yüzlerce imam-hatip okulunun açılarak halk eğitime almaşık bir sistemin

oluşturulması, bu kadar nüfusa çok az çeşit ve sayıda kitap basılması, kütüphanelerin sayısı ve durumu, sefalet manzarasının öğeleri arasında.

Gerçi bizi Hıristiyanlaştırmak için yoğun bir misyonerlik etkinliği varsa da, henüz Hıristiyan olmadığımız apaçık.

Gelelim Cumhuriyetimize. Atatürkçülüğün 80’li yıllarda ideolojiye dönüşmesiyle birlikte Cumhuriyet tarihimizin iki döneme ayrıldığı da ortaya çıkmış bulunuyor. Birincisi Atatürk Devrimi dönemi ki, aydınlanma devrimi, bütünsel (topyekun) kalkınma modeli ve altı ilke ile tanımlanabilir. İkincisi, 1950’de başlayıp bugüne dek sürecek olan kısmi karşıdevrim dönemi ki, aydınlanma devriminin durdurulması, dondurulması, maddi (yol, baraj, fabrika, bilgisayar ağırlıklı) kalkınma, karşıdevrim sürecinin yoğun bir tören Atatürkçülüğü ile maskelenmesiyle tanımlanabilir. Türkiye’nin bugünkü hali ağalar, şeyhler, tarikatlar, mafya, Susurluk olayının ortaya çıkardığı derin devlet rezaletleri, Türkiye’nin borca batıklığı (borçkolik olması), bu yüzden bağımsızlığını yitirmesi-karşıdevrim sürecinin bir sonucudur.

Türkiye’nin 1919’daki durumu bugünkünden acıklıydı. Amerikan mandasının yandaşları Sivas Kongresi’nde bu perişanlığı çok güzel betimlemişlerdir. Borca batıklık, ekonominin ilkelliği, eğitim düzeyinin düşüklüğü, kalkınmayı başaracak kadroların yokluğu, orada uzun uzadıya anlatıldı. Oysa Atatürk devriminin yaklaşımı, bizi bizden başkası kurtaramaz biçimindeydi. Atatürk ve arkadaşları bunu Amasya Tamimi’nde dile getirmişlerdi. “Vatanın tamamıyeti ve milletin istiklali tehlikededir. Milletin istiklalini yine milletin azim va kararı kurtaracaktır.” Erzurum Kongresi şu saptamayı da yapmıştı: “Her türlü işgal ve müdahale Rumluk ve Ermenilik teşkili gayesine matuf (yönelik)...” sayılacaktır. Bu, şu anlama gelir; masum, iyi niyetli, sevimli işgal ve müdahale olamaz.

İkinci Cumhuriyetçiler

Günümüzde İkinci Cumhuriyetçiler, Atatürk Devrimi’ne, hatta II. Meşruiyet’e “tepeden inme”, Jakoben olduğu için kızıyorlar. Onlara göre ilerleme “aşağıdan” gelmelidir. İyi de, akla hemen şu sorular takılıyor: “Aşağıdan” gelsin diye ne kadar, kaç yüzyıl bekleyeceğiz? Biz beklerken emperyalizm de bekleyecek mi? Fakat sanırım İkinci Cumhuriyetçilerin çoğu o denli sabırlı değiller. “Avrupa bizi adam edecek” deyip duruyorlar işin içinden ve böylece kendileri de tepeden inme oluyorlar. Ama bu başka türlü bir tepeden inmecilik: “Bizi biz değil, başkası kurtarır” modeli.

Yukarıda Avrupalılık ölçütlerinin hiçbirine (fiziksel coğrafya dışında) uymadığımızı

saptamıştık. Bu durumda bizi bu halimizle alırlar mı? Almazlar. Alacağız derken yalan söylüyorlar, bizi işletiyorlar, çünkü bu yalanın onlara büyük getirileri var. Gümrük Birliği'ne soktular, KKTC'yi yutacaklar ve kıvrabilirlerse sırada daha nice "sürprizler", (Ege, Kürdistan, Pontus, Ermenistan, vb. gibi) Karşıdevrimci hükümetlerimiz de onların bizi işlettiklerinin farkındalar ama yalana inanmış görünüyorlar, çünkü bu sayede 28 Şubat süreci gibi ordudan gelecek müdahaleleri önlemiş oluyorlar. Günlerini gün ediyorlar. Almayacaklarının kanıtlarından biri, Türkiye'yi "Avrupalılaştıracak" taleplerde bulunmamalarıdır. Örneğin eğitiminizi adam edin, sınıf mevcutları 30'u geçmesin, kızlar okutulsun, zorunlu eğitim 12 yıl olsun gibi talepleri var mı? İşsizliği, yoksulluğu azaltın, bir sanayileşme programı yapın, demiryollarınızı adam edin, çiftçilere teknik eğitim verin, kooperatifleşsinler gibi bir talep hiç duydunuz mu? Varsa yoksa kendilerinin rahat hareket edebilecekleri bir hukuk ve maliye düzeniyle ilgili talepler. Ve bol bol merkezkaççı talepler: azınlıkları, Kürtleri, Alevileri, Hıristiyanları ilgilendiren konular. AB bu ülkede doğru dürüst bir yatırım yapıyor mu? Olması için AB'nin kayda değer bir çabası var mı? Bizi işletmeye devam edebilmek için müzakere tarihi de verecekler, müzakere de edecekler. Buna rağmen sözlerinden dönebilmek için kapıları şimdiden hazırlıyorlar. Görüşmeler "açık uçlu" olacakmış, yani nereye varacağı belli değil. Bir de halkoylaması sözü çıkardılar. Avrupa kamuoyunun geleneksel Türk nefretini böylece dile getireceğini bekliyorlar.

Alma olasılıkları hiç mi yok? Var, parçaladıktan sonra kendilerine benzettikleri bazı "seçme" parçalarımızı alabilirler. Yugoslavya ve Çekoslovakya'da bunun uygulamasını gördük.

Türk tarihinin görkemli bir olayının yıldönümünde acıklı ve feci (trajik) şeyler yazdım. İşin belki asıl acıklı ve feci yönüyse, medyamız tarafından beyinleri yıkanmış, "küreselleşme" coşkusu yaşayan birçok okuyucumuzun bu yazılan olumsuzlukları hiç de olumsuz olarak görmeyecek olmaları.